

УДК 658.562

Т.І. БОНДАРЄВА, А.І. ОСАДЧУК

Національний аерокосмічний університет ім. М.Є. Жуковського «ХАІ»

ОЦІНКА ЕФЕКТИВНОСТІ ЕКСПОРТНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

Розглянуто роль та основні характеристики показників ефективності діяльності підприємства на зовнішньому ринку. Проаналізовано підходи до оцінки ефективності експортної діяльності. Наголошено, що загальний підхід базується на врахуванні статичних умов господарювання, які визначаються стабільністю і передбачуваністю основних показників діяльності підприємства. Зауважено, що статичний підхід до оцінки ефективності не дозволяє забезпечити врахування динамічних змін, які відбуваються в господарській сфері. Для здійснення порівняльної оцінки ефективності експортної діяльності та проведення рейтингового ранжирування видів продукції при формуванні економічно обґрунтованого експортного портфелю підприємства пропонується використання узагальнюючого показника, що може бути розрахований як таксонометричний коефіцієнт розвитку багатовимірних об'єктів.

Ключові слова: експортна діяльність, економічна ефективність діяльності, статичний підхід, експортний портфель підприємства, оцінка ефективності, узагальнюючий показник.

Вступ

Експортна діяльність є важливою і невід'ємною складовою господарської активності підприємства. Здійснення експортних операцій стає вагомим передумовою для розширення ринків збуту, збільшення обсягів виробництва та підвищення якості продукції, що, в свою чергу, дозволяє також створити сприятливе підґрунтя для зміцнення конкурентних позицій підприємства на внутрішньому ринку. Для національної економіки зростання обсягів експортних поставок суб'єктів господарювання виступає основ-

ним інструментом підтримки позитивного балансу зовнішньої торгівлі, необхідного для забезпечення стабільності валютного курсу, повного та своєчасного фінансування імпорتنих закупівель, збільшення впливу вітчизняних підприємств на глобальні світогосподарські процеси тощо.

Проте головним критерієм доцільності активізації комерційних операцій на зарубіжних ринках для підприємства є ефективність експортної діяльності (ЕЕД). Теоретико-методологічні та практичні аспекти вирішення проблеми оцінки ЕЕД розглядалися у роботах вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як А. Босак [1], Р. Дарміць [1], О. Кузьмін [1], С. Казанцев [2], О. Паршина [2], Л. Стровський [2], Ю. Логвіненко [3], О. Мельник [3], Т. Міролюбова [4], А. Муравйов [5], Л. Піддубна [6], Г. Пухтаєвич [7], І. Смирнова [8], А. Яковлев [9] та ін. Слід, проте, відзначити, що прискорення процесів інтернаціоналізації, глобалізації та відповідного до них глибокого залучення вітчизняних виробників до функціонування світових ринків в умовах зростання динамізму і мінливості сучасного глобалізованого ринкового середовища обумовлюють необхідність поглиблення підходів до оцінки ефективності експортної діяльності підприємства. Так, з огляду на різноманіття факторів, вплив яких визначає результативність експортних операцій, додаткового розгляду потребують методичні аспекти планування та інтегральної оцінки ЕЕД при формуванні експортного портфелю підприємства.

Постановка задачі

Метою дослідження є теоретичне обґрунтування вибору методів оцінювання ефективності експортної діяльності підприємства. Для досягнення поставленої мети в роботі використовувалися такі методи дослідження: монографічний – для вивчення теоретичних і методичних підходів до оцінки ефективності експортної діяльності; аналізу і синтезу – для диференціації і узагальнення складу факторів ЕЕД; таксономічного аналізу – для обґрунтування порядку визначення інтегрального показника оцінки ЕЕД при формуванні експортного портфелю підприємства; графічний – для наочного зображення і схематичного подання теоретичного і методичного матеріалу.

Результати

Ефективність господарської діяльності є однією з економічних категорій, яка виступає підґрунтям для відбору та реалізації альтернативних варіантів економічного розвитку підприємства, обумовлює доцільність реалізації інноваційно-інвестиційних проектів створення нових видів продукції і послуг, розробки і впровадження нової техніки, впровадження заходів з удосконалення організації та управління виробництвом, поліпшення якості трудового життя персоналу та ін.

Оцінка ефективності діяльності підприємства дозволяє встановити релевантні параметри його функціонування і розвитку, виявити існуючі закономірності й залежності між різними об'єктами та явищами господарського життя, визначити резерви підвищення продуктивності виробництва. Так, Л. Абалкін [12, с. 842] наголошує, що ефективність є відображенням результативності функціонування економічної системи, що визначається співвідношенням отриманого економічного ефекту (результату) та витрат ресурсів (факторів), які обумовили досягнення такого ефекту. Слід, проте, відзначити, що описаний загальний підхід переважною мірою відповідає відносно незмінним (статичним) умовам господарювання, які визначаються стабільністю і передбачуваністю основних показників діяльності підприємства. Прискорення науково-технічного прогресу, безперервне виникнення нових продуктів і технологій виробництва, підвищення вимог споживачів та стрімке зростання інших соціальних, економічних, культурних суспільних трансформацій суттєво ускладнюють достовірне передбачення тенденцій та умов розвитку ринкового середовища і визначення параметрів функціонування підприємства.

За таких обставин статичний підхід до оцінки ефективності не дозволяє в повній мірі забезпечити врахування складних змін, які на цей час відбуваються в господарській сфері, зокрема – в контексті розширення можливостей альтернативного використання ресурсів, зростання економічної ролі та значення нематеріальних (насамперед, інформаційних) ресурсів, підвищення впливу умов і якості трудового життя персоналу на результати діяльності та ін. Труднощі, які можуть супроводжувати використання статичних показників для оцінки ефективності діяльності (ЕД) підприємства,

закономірно обумовили виникнення значного розмаїття динамічних підходів до встановлення конкретного змісту й складу результатів і витрат, що мають знаходитися в основі визначення ЕД. С. Яшин, Є. Пузов [10, с. 9-10] відзначають з цього приводу, що ефективність діяльності підприємства в сучасних умовах розглядається в таких основних аспектах:

1) як відносний параметр витратного (результативність або продуктивність використання ресурсів) або цільового (економічність досягнення певного ефекту) типу;

2) як абсолютний показник, визначений на основі доходного методу (грошовий потік, капіталізація або вартість, період окупності та ін.);

3) як відображення відносних оцінок показників, отриманих за допомогою доходного методу (індекси доходності, рентабельності, внутрішня норма прибутку та ін.);

4) як індивідуальний комплекс узгоджених фінансових і нефінансових параметрів функціонування і розвитку підприємства (збалансована система показників).

Характерними особливостями динамічного підходу до оцінки ефективності слід вважати посилення уваги до урахування альтернатив (у т.ч. – в стратегічному аспекті, з огляду на необхідність здійснення довгострокових інвестицій) функціонування та розвитку підприємства, а також суттєве розширення кола факторів формування фінансових результатів господарської діяльності. Так, наприклад, Ю. Лапигін, Д. Лапигін, Т. Лачініна [3, с. 53-57] наполягають на необхідності формування стратегічного підходу до оцінки ефективності, що має враховувати розмаїття можливих ефектів функціонування і розвитку підприємства. До складу такого роду ефектів науковці пропонують віднести такі:

- зміни, що відбулися (або мають відбутися) у стані економічної системи;

- міра відповідності результату (або процесу його досягнення) певним еталонним (максимально можливим, ідеальним, запланованим) параметрам;

- досягнутий рівень функціонального розмаїття системи;

- кількісний вираз ступеня задоволеності функціонування об'єкту або системи;

- міра ймовірності успішного виконання цільових функцій;
- співвідношення параметрів реального (отриманого) та потрібного (запланованого, нормативного) ефектів.

Закономірним відбиттям наявного загального існування концепцій оцінки ЕД в сфері здійснення експортних операцій також стали виникнення і поширення різних підходів до визначення ефективності експортної діяльності, серед яких слід відзначити такі: витратний, балансовий, порівняльний, індикаторний, збалансованої оцінки (табл. 1).

Таблиця 1

Характеристика підходів до оцінки ефективності ЕД підприємства

Назва підходу	Зміст підходу	Показники ефективності
Витратний (Т. Міролюбова [5, с.7-9])	Співвідношення еквіваленту (в національній грошовій одиниці) валютних надходжень від експортних операцій та повних витрат підприємства на випуск і збут експортної продукції (у т.ч. – додаткових витрат на рекламу, маркетинг, митне оформлення, страхування тощо)	Абсолютна ефективність експорту
		Ефективність використання виробничих та оборотних фондів при експорті
		Рентабельність експортних операцій
		Інтегральний ефект зовнішньоекономічної діяльності
Балансовий (Г. Пухтаєвич [7, с.222-225])	Співвідношення обсягів економії витрат (національних, підприємницьких) на виробництво експортної продукції (при рівні цих витрат, нижчому за світовий) та економії від імпорту (при рівні витрат на імпорт, нижчому за вартість власного виробництва аналогічної продукції (з урахуванням параметрів економічної безпеки, системи критичних обмежень та ресурсних потреб, експортної спеціалізації, технологічності продукції та ін.))	Бюджетна ефективність експорту
		Співвідношення показників оцінки можливостей експорту і потреби в імпорті ресурсів
		Коефіцієнт технологічності (за окремими видами продукції)
		Валютна ефективність експорту
		Індекс валютної виручки на одиницю продукції
		Індекс структурних зрушень
		Індекс умов торгівлі

Закінчення табл. 1

Назва підходу	Зміст підходу	Показники ефективності
Порівняльний (О. Кузьмін, А. Босак, Р. Дарміць [11, с. 223- 225])	Ступінь збільшення доходу підприємства при здійсненні експортних поставок, що визначається на основі порівняння (встановлення співвідношення) показників ефективності певних експортних операцій (продаж певного товару нерезидентам) з відповідними параметрами ефективності проведення аналогічних (за кількістю, якістю та структурою продаж) операцій на внутрішньому ринку	Базовий коефіцієнт ефективності експорту
		Альтернативний коефіцієнт ефективності експорту
		Частка експорту в загальному обсязі продажів
		Прибутковість експорту
		Стійкість позицій підприємства на зовнішньому ринку
Динаміка експортних поставок		
Індикаторний (О. Мельник, Ю. Логвіненко [4, с. 126-129])	Побудова матричної моделі, в рамках якої здійснюється узагальнення індикаторів абсолютного характеру (кількісних вимірників властивостей, стану, розвитку експортної діяльності) з урахуванням встановлених норм (характеризують витрати ресурсів в умовах найбільш раціонального релевантного діапазону ділової активності) і нормативів (регламентують визначення норм)	Система локальних та інтегральних показників оцінки ЕЕД, склад яких визначається залежно від встановлених діагностичних цілей на основі узагальнення матриці різних груп індикаторів (виробничих, технологічно-майнових, соціальних, загальноекономічних, часових тощо)
Збалансованої оцінки (М. Кизим, А. Пилипенко, В. Зінченко [1, с. 122-130])	Виходить з пріоритетності цілей (параметрів бажаного або ідеального стану) експортної діяльності, що описуються комплексом показників, які дозволяють оцінити ефективність як міру наближення в ході виконання певних функцій до бажаного результату	Система показників функціонування і розвитку підприємства, згрупованих за напрямками, що відбивають пріоритети стратегічного і поточного планування експортної діяльності

На думку авторів основним джерелом виникнення відмінностей між зазначеними підходами, поряд з розбіжностями в складі відповідних результатів і витрат, виступає повнота охоплення предметної сфери (сукупності факторів та взаємозв'язків) формування ефективності експортної діяльності.

З іншого боку, характерною особливістю, притаманною різним концепціям визначення ЕЕД слід вважати певну спільність загальної методичної основи процесу оцінювання, що обов'язково має враховувати існуючі відмінності в умовах здійснення господарської діяльності на внутрішньому та зарубіжних ринках, а також вплив, який надає комплекс чинників митного, валютного та іншого характеру на ефективність експортних операцій. Так, О. Кузьмін, А. Босак, Р. Дарміць [11, с. 223], Л. Стровський, С. Казанцев, О. Паршина [2, с. 630] та ін. пропонують виходити з того, що ЕЕД слід визначати на основі співвідношення відповідних ефектів та ресурсних витрат з дотриманням наступних принципових вимог: повнота обліку результатів і витрат; порівняльний характер процедур оцінювання, що мають базуватися на урахуванні альтернативних варіантів здійснення певних економічних операцій; забезпечення динамічного підходу до встановлення закономірностей взаємодії факторів господарського середовища.

Проте виникнення розбіжностей між існуючими підходами до оцінки ЕЕД пов'язано, насамперед, з обґрунтуванням складу та визначенням впливу специфічних факторів, дія яких виступає характерною особливістю, що відрізняє експортні операції від інших видів господарської діяльності підприємства. О. Кузьмін, А. Босак, Р. Дарміць [11, с. 224] при цьому акцентують увагу на необхідності врахування впливу валютного курсу і курсових різниць на фінансові параметри реалізації експортних угод. І. Смірнова [8, с. 69-70] підкреслює визначальний характер розміру митних платежів, які підлягають сплаті підприємством при експортних поставках продукції, для ефективного здійснення експортної діяльності. Для усунення можливих ризиків, пов'язаних з небезпекою негативної дії митних чинників на фінансові результати експорту, І. Смірнова пропонує виходити при цьому з розрахунку оптимального розміру митної вартості відповідних товарів, визначення розміру якої дозволить своєчасно виявляти припустимість або недоречність відхилень від інтервалу прийнятних зна-

чень вартісного ризику ймовірних коливань обсягу митних платежів. Крім того, І. Смірнова [8, с. 70] вважає, що оцінювання ЕЕД обов'язково має носити порівняльний характер рейтингового ранжирування, оснований на зіставленні динаміки таких показників, досягнутих різними суб'єктами господарювання: ринкова частка; експортні квоти; обсяги експорту; експортна частка продукції; обсяги виробництва в цілому. Л. Стровський, С. Казанцев, О. Паршина [2, с. 633] пропонує доповнювати традиційний витратний підхід до визначення ЕЕД урахуванням рівня кредитного впливу на параметри виконання експортних угод, оскільки передбачення можливості комерційного кредитування при цьому може суттєво змінити співвідношення отриманих результатів і понесених витрат. Г. Пухтаєвич [7, с. 222-225] звертає увагу на вимоги врахування якісних і технологічних характеристик продукції, яка пропонується зарубіжним споживачам, при визначенні доцільності здійснення та ефективності експортної діяльності. А. Яковлев [9, с. 30-33] підкреслює необхідність виокремлення впливу, який надають особливості організаційно-правової форми та структурної побудови, а також індивідуальні цільові орієнтири та стратегічні пріоритети певного учасника зовнішньоекономічних відносин на складові оцінки ЕЕД. О. Мельник, Ю. Логвіненко [4, с. 125-127] наполягають на необхідності розширення передумов такої оцінки на широке коло факторів та чинників (індикаторів), які визначають міжнародну конкурентоспроможність підприємства в цілому.

З точки зору авторів, кожний з існуючих підходів є відображенням певного аспекту складного процесу формування та оцінки ефективності експортних операцій. З іншого боку, наведене розмаїття поглядів і думок науковців не дозволяє повною мірою охопити предметну сферу оцінювання ефективності експорту. Зокрема, поза увагою дослідників певною мірою залишаються корисні ефекти, пов'язані з можливостями поліпшення якості трудового життя персоналу та отримання працівниками унікального досвіду господарювання на міжнародному ринку, а також з імовірністю розширення доступу підприємства до новітніх технологій, опанування сучасним інструментарієм організації та управління тощо. Крім того, навіть отримані результати комплексної оцінки ЕЕД (за індикаторним підходом або на основі побудови збалансованої системи показників) звичайно но-

сять надмірно узагальнений характер, що не дозволяє сформулювати конкретні рекомендації стосовно встановлення резервів підвищення ефективності експортних операцій за окремими товарними позиціями, формування експортного портфелю підприємства у цілому.

Отже, з огляду на наявну необхідність удосконалення методичного забезпечення оцінки ефективності експортної діяльності, пропонується використання узагальнюючого показника, що може бути розрахований як таксонометричний коефіцієнт розвитку багатовимірних об'єктів. Процес побудови й обчислення значень такого показника починається формуванням матриці вихідних даних, у якій рядками виступатимуть об'єкти (для групи підприємств – окремі суб'єкти господарювання, за підсумками роботи яких здійснюється аналіз; для окремого підприємства при формуванні його експортного портфелю – позиції товарного асортименту продукції, за якими передбачається або здійснюються експортні поставки), а стовпчиками стануть значення вибраних для аналізу показників, що певним чином відбивають стан ефективності експортних операцій. Комплексність оцінки ЕЕД при цьому буде ґрунтуватися на узагальненні локальних показників, згрупованих за такими напрямками (табл. 2).

Таблиця 2

Напрямки оцінювання та локальні показники узагальнення ефективності експортної діяльності підприємства

Напрямок оцінювання	Локальні показники оцінки
Ринкова результативність експорту	Темпи росту частки підприємства на зарубіжному ринку
	Темпи росту частки експортної продукції у загальних обсягах виробництва
	Темпи росту обсягів реалізації продукції підприємства
	Частка продукції, якість якої відповідає або перевищує кращі зарубіжні аналоги, у загальних обсягах виробництва
Бюджетна ефективність	Зростання обсягів митних платежів у державний бюджет країни, резидентом якої є підприємство-експортер
	Темп зростання частки сплачених митних платежів у загальному обсязі відрахувань до державного бюджету
	Співвідношення розміру фінансових потоків, пов'язаних з обслуговуванням відповідно експортних та імпорتنних операцій підприємства

Закінчення табл. 2

Напрямок оцінювання	Локальні показники оцінки
Виробничо-технологічна ефективність	Зміни рівня завантаження основних виробничих фондів (відносно показників альтернативного варіанту побудови товарного асортименту підприємства, заснованого на відмові від експортних поставок)
	Темп змін ритмічності виробництва
	Темпи скорочення обсягів запасів готової продукції
	Темпи змін фондівіддачі
Ефективність інноваційно-інвестиційної діяльності	Темпи зростання обсягів інвестицій у розвиток матеріально-технологічної бази підприємства в зв'язку з розширенням експортних поставок
	Зміни рівня зношеності основних фондів у зв'язку із здійсненням відповідних капітальних вкладень
	Темпи змін частки інноваційної продукції, призначеної для експортних поставок, у загальних обсягах виробництва
Соціальна ефективність	Темпи росту продуктивності праці персоналу
	Темпи змін рівня оплати праці персоналу
	Темпи змін частки чисельності персоналу з найвищим рівнем кваліфікації у загальній чисельності персоналу
Фінансова результативність	Зміна рівня витрат на одиницю товарної продукції
	Співвідношення рівня цін реалізації продукції на зовнішньому та національному ринках відповідно
	Рентабельність виробництва експортної продукції
	Рентабельність операційної діяльності
	Співвідношення обсягів короткострокових дебіторської та кредиторської заборгованостей
	Співвідношення обсягів довгострокових дебіторської та кредиторської заборгованостей
Результативність маркетингово-збутової діяльності	Темпи росту витрат на збут
	Темпи росту оплати праці персоналу, задіяного в маркетингово-збутовій діяльності
	Частка витрат на маркетингове обслуговування експортних поставок у загальних витратах на збут
Результативність скорочення експортних ризиків	Співвідношення розміру заявлених та фактично сплачених митних платежів
	Співвідношення сплачених штрафів, пов'язаних з експортними поставками, та отриманого від експорту прибутку

Належне опрацювання великих за масштабом масивів даних, який, наприклад, сформовано наведеною моделлю оцінки, вимагає проведення попереднього статистичного контролю вихідної інформації. З огляду на труднощі порівняння різнорозмірних та різноспрямованих за напрямком ефективних змін параметрів обраних об'єктів, необхідною є трансформація їхніх значень до єдиної одиниці вимірювання, тобто проведення процедур нормування й стандартизації. Надалі в ході аналізу відбувається формування відповідного вектору, що містить нормативні значення для кожного показника. Для формування еталонного вектора, доцільним є використання підходу, заснованого на нормуванні за середньою величиною, якою виступає еталонний (кращий з наявних у виборці) показник. Відстані між окремими об'єктами й середнім значенням за всією розрахунковою системою, приймаються рівними евклідовій відстані.

Таким чином, використання описаного підходу дозволяє не тільки здійснити порівняльну оцінку ефективності експортної діяльності, але й провести рейтингове ранжирування видів продукції підприємства для встановлення доцільності здійснення з ними експортних операцій, тобто – для формування економічно обґрунтованого складу експортного портфелю.

Висновки

Ефективність є відображенням результативності функціонування економічної системи, що визначається (статичний аспект) співвідношенням отриманого економічного ефекту (результату) та витрат ресурсів (факторів), які обумовили досягнення такого ефекту, з урахуванням (динамічний аспект) міри досягнення поставлених цілей, стратегічних пріоритетів, функціонального розмаїття системи та ін. Оцінка ефективності експортної діяльності підприємства може здійснюватися на основі таких підходів: витратного, балансового, порівняльного, індикаторного, збалансованої оцінки. Описані підходи є відображенням різних аспектів процесу формування та оцінки ефективності експорту, проте не дозволяють повною мірою охопити зазначену предметну сферу. Для здійснення порівняльної оцінки ефективності експортної діяльності та проведення рейтингового ранжирування

видів продукції при формуванні економічно обґрунтованого експортного портфелю підприємства пропонується використовувати узагальнюючий показник, що може бути розрахований як таксонометричний коефіцієнт розвитку багатовимірних об'єктів.

Подальше дослідження та методичне опрацювання полягає у вивченні питань урахування впливу розподілу експортної продукції підприємства за стадіями життєвого циклу на ефективність експортної діяльності.

Література

1. Кизим, М.О. Збалансована система показників [Текст]: монографія / М.О. Кизим, А.А. Пилипенко, В.А. Зінченко. – Х.: ВД "Інжсек", 2007. – 192 с.
2. Внешнеэкономическая деятельность предприятия [Текст] / Л.Е. Стровский, С.К. Казанцев, Е.А. Паришина и др.; под ред. Л.Е. Стровского. – 2-е изд., перераб и доп. – М.: ЮНИТИ, 1999. – 823 с.
3. Лапыгин, Ю.Н. Стратегическое развитие организации [Текст] / Ю.Н. Лапыгин, Д.Ю. Лапыгин, Т.А. Лачина; под ред. Ю.Н. Лапыгина. – М.: Кнорус, 2005. – 288 с.
4. Мельник, О. Індикатори оцінювання ефективності зовнішньоекономічної діяльності підприємства [Текст] / О. Мельник, Ю. Логвіненко // Вісник Національного університету "Львівська політехніка". – 2007. – № 15 (599). – С. 124 – 130.
5. Миролюбова, Т.В. Совершенствование внешнеэкономической деятельности предприятий в условиях рыночной экономики [Текст]: автореф. дис. ... канд. экон. наук: 08.00.05 / Т.В. Миролюбова. – Екатеринбург: Рос. АН, Урал. отд-ние, Ин-т экономики, 1992. – 20 с.
6. Піддубна, Л.І. Конкурентоспроможність економічних систем: теорія, механізм регулювання та управління [Текст]: монографія / Л.І. Піддубна. – Х.: ВД «ІНЖЕК», 2007. – 368 с.
7. Пухтаєвич, Г.О. Аналіз національної економіки [Текст] / Г.О. Пухтаєвич. – К.: КНЕУ, 2005. – 254 с.
8. Смирнова, И.А. Основные факторы эффективности внешнеторговой деятельности предприятий [Текст] / И.А. Смирнова. – Вестник СГСЭУ. – 2006. – № 13 (2). – С. 67 – 70.
9. Яковлев, А.И. Усовершенствование методов определения эффективности внешнеэкономической деятельности [Текст] / А.И. Яковлев // Финансы Украины. – 1998. – № 9. – С. 28 – 34.

10. Яшин, С.Н. Сравнительная оценка совокупного экономико-организационного эффекта функционирования предприятий [Текст] / С.Н. Яшин, Е.Н. Пузов // Экономический анализ: теория и практика. – 2005. – № 6 (39). – С. 8 – 14.

11. Кузьмін, О.Є. Планування, організування та мотивування зовнішньоекономічної діяльності [Текст] / О.Є. Кузьмін, А.О. Босак, Р.З. Дарміць. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська Політехніка», 2009. – 324 с.

12. Абалкін, Л.І. Національна економіка [Текст] / Л.І. Абалкін, М.А. Атрамова, А.І. Олексіїв. – М.: Видавництво «Економістъ», 2007. – 864 с.

Надійшла до редакції 15.04.2011

Рецензент: д-р екон. наук, проф., зав. каф. політичної економії **О.Є. Попов**, Харківський національний економічний університет.

ОЦЕНКА ЭФФЕКТИВНОСТИ ЭКСПОРТНОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПРЕДПРИЯТИЯ

Т.И. Бондарева, А.И. Осадчук

Рассмотрена роль и основные характеристики показателей эффективности деятельности предприятия на внешнем рынке. Проанализированы подходы к оценке эффективности экспортной деятельности. Выявлено, что существующий подход базируется на учете статических условий хозяйствования, которые определяются стабильностью и прогнозируемостью основных показателей деятельности предприятия. Замечено, что статический подход к оценке эффективности не позволяет обеспечить учет динамических изменений, которые происходят в хозяйственной сфере. Для осуществления сравнительной оценки эффективности экспортной деятельности и проведения рейтингового ранжирования видов продукции при формировании экономически обоснованного экспортного портфеля предприятия предлагается использовать обобщающий показатель, который может быть рассчитан как таксонометрический коэффициент развития многомерных объектов.

Ключевые слова: экспортная деятельность, экономическая эффективность деятельности, статический подход, экспортный портфель предприятия, оценка эффективности, обобщающий показатель.

ESTIMATION OF EXPORT ACTIVITY EFFICIENCY OF THE ENTERPRISE

T.I. Bondaryeva, A.I. Osadchuk

The role and main characteristics of the enterprises' effectiveness indicators on the external market are considered. Approaches to the assessment of the export activity effectiveness are analyzed. It's revealed that the current approach takes into consideration static economic conditions, which are determined by stability and predictability of main enterprises' effectiveness indicators. It is noticed, that the static approach to effectiveness estimation does not take into account the dynamic changes that occur in the economic sphere. For the implementation of the comparative estimation of export activities efficiency and for ranking products during the formation of an economically justified export portfolio of the company it's proposed the use of the synthesis indicator, calculated as taxonomic factor of multi-dimensional objects development.

Keywords: export activity, economic activity efficiency, the static approach, an export portfolio of the enterprise, the efficiency estimation, a generalizing indicator.

Бондарєва Тетяна Іванівна – канд. техн. наук, доцент, доцент кафедри менеджменту Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Харків, e-mail: bond_tat@ukr.net.

Осадчук Алєся Ігорівна – аспірант, асистент кафедри менеджменту Національного аерокосмічного університету ім. М.Є. Жуковського «ХАІ», Харків., e-mail: lehrerin@list.ru.